

Nationella Stödprogrammet

Årsrapport 2023

PLATTFORMEN
CIVILA SVERIGE MOT
MÄNNISKOHANDEL.

Nationella Stödprogrammet (NSP) drivs av Plattformen Civila Sverige mot människohandel och erbjuder kompletterande stöd till individer i Sverige som varit utsatta för människohandel och exploatering. Denna rapport avser arbetet med Nationella Stödprogrammet under 2023. År 2023 har NSP finansierats av Jämställdhetsmyndigheten inom ramen för det regeringsuppdrag som slutrapporterades i början 2024.

Stödinsatserna inom Nationella Stödprogrammet är utformade för att erbjuda skydd och stöd i enlighet med Sveriges internationella åtaganden för personer som varit utsatta för människohandel och exploatering, ovillkorat av medverkan i en förundersökning eller rättsprocess.

Stödprogrammet består av certifierade aktörer som uppfyller minimikrav uppställda av NSP. De certifierade aktörerna identifierar personer som offer för människohandel, arbetar för att samhället ska ta ansvar för denna persons skydd och stödbehov, och när det inte är möjligt, ansöker om finansiering för placeringen eller stöd för andra insatser från NSP. Minimikraven är bland annat utformade för att certifierade aktörer ska ha kunskap om människohandel, arbeta enligt antagna rutiner för hot -och riskbedömningar och säkerhetsfrågor och erbjuder stöd som motsvarar vad en person som varit offer för människohandel har rätt till, i enlighet med Sveriges internationella åtaganden. Alla ansökningsblanketter, instruktion för NSP och mer information om minimikraven för certifiering återfinns på Plattformens [hemsida](#).

NATIONELLA STÖDPROGRAMMET 2023

NSP finansierades under 2023 med 2 mSEK avsedda för direktinsatser. Under hösten förstärktes NSP med 500 000 SEK efter dialog med Jämställdhetsmyndigheten då medelåtgången varit högre och omfattat fler än tidigare vid samma tidpunkt på året. Totalt har budgeten för direktinsatser under 2023 därmed varit 2,5 mSEK. Dessa har fördelats för insatser utförda mellan 1 januari och 31 december 2023. Vid årets slut fanns medel på andra budgetposter kvar som omfördelades till direktinsatser. Totalt fördelades 2 562 651 SEK i direktinsatser till stödsökande inom programmet.

År 2023 har Nationella Stödprogrammet erbjudit fyra typer av insatser:

- 30 dagar betänketid med skydd och stöd (1 320 SEK/dygn)
- 90 dagar fördjupat skydd och stöd (1 320 SEK/dygn)
- 45 dagar integrationsstöd (500 SEK/dag)
- Punktinsatser

Ett barntillägg för medföljande barn om totalt 500 SEK/dygn har funnits för 30 respektive 90 dagar, oavsett antal medföljande barn. Dygnersättningen för vuxna är uppdelad i två delar,

skydd och stöd (660 SEK/dygn) och boende (660 SEK/dygn). Boendena kan ansöka om ett dygnstillägg om 200 SEK/dygn om placeringen kräver exempelvis extra personalinsatser för att möta den placerades behov. Eventuella tillägg ska motiveras.

Certifierade aktörer kan ansöka om att få kostnadstäckning för stödinsatser som erbjuds inom programmet om:

- 1) Den utsatta har behov av dessa
- 2) Insatsen är i linje med de rättigheter potentiella offer har samt
- 3) När samhället inte via aktörerna i manual vid misstanke om människohandel står för kostnaderna. Med utsatt person menas personer som bedöms vara utsatta för människohandel eller människohandelsliknande exploatering, samt deras barn.

NSP fördelar medel utifrån en *kompletteringsprincip*. Detta innebär att om en myndighetsaktör ska stå för kostnaderna som är förenade med att realisera en insats för den stödsökande, hänvisar NSP till denna aktör. Framför allt två typsituationer leder till att stöd beviljas:

- Ingen myndighetsaktör är tydligt utpekad att ansvara för insatsen
- Aktuella myndighetsaktörer har nekat sökta insatser trots ett rättighetsbaserat behov.

NSP uppmanar i handlägningsprocessen och genom ansökningsformulären till att försöka få en mer omfattande insats från myndighetsaktörer, och notera grunden till avslag om stöd när ett sådant finns. NSP kan också i ett akut och inledande skede där det samtidigt är oklart vilken aktör som ska stå för en insats besluta om dygnersättning för en stödsökande för att möjliggöra skydd och stöd utan dröjsmål, och tid för att reda ut vilken myndighetsaktör som bör stå för en placering och upprätta dessa myndighetskontakter, utan att det drabbar den stödsökande.

ÄRENDEHANTERING 2023

Antal vuxna	43
Antal barn	25 (9 barn har befunnit sig på skyddat boende varav 1 barn har varit direkt utsatt. 7 barn har omfattats av NSP-insatser utanför skyddat boende)
- varav i hemlandet	9
Män	10
Kvinnor	32
Transkvinnor	1
Totalt	68

Stödmottagarna i programmet 2023 kommer från Afghanistan, Albanien, Bangladesh, Colombia, Elfenbenskusten, Ghana, Kenya, Kurdistan, Liberia, Marocko, Moldavien, Nicaragua, Nigeria, Pakistan, Peru, Schweiz, Sierra Leone, Spanien, Sverige, Syrien, Tadjikistan, Tanzania, Uganda, Ukraina, Venezuela. De två största nationaliteterna bland de stödsökande 2023 är Nigeria och Ukraina. Det är en ökning av antal personer från Ukraina i programmet. Två fall gäller personer som exploaterats efter att flytt från kriget i Ukraina.

Insatsernas finansiella fördelning

Medel har fördelats sett till form av stödinsats på följande sätt:

Insats	Antal	Summa
30 dagar reflektionsperiod	8	286 440 SEK
Barntillägg	1	15 000 SEK
90 dagar fördjupat stöd	15	1 285 560 SEK
Barntillägg	3	111 700 SEK
Integrationsstöd	12	229 000 SEK
Punktinsatser	78	626 764 SEK
Summa totalt	117	2 554 464 SEK

Några stödperioder bryts av årsskiftet 2022/23 och 2023/24, vilket innebär att olika lång tid av perioden ligger på 2023 års medel. 26 vuxna beviljades tillträde till programmet.

ÖVERGRIPANDE REDOGÖRELSE FÖR INSATSERNA SOM BEVILJATS

30 dagar betänketid med skydd och stöd

1 augusti 2022 infördes möjligheten för socialnämnder att ansöka om uppehållstillstånd för betänketid i 30 dagar för förmodade offer för människohandel och människoexploatering. Under året har arbetet med lagens implementering pågått. Nationella stödprogrammets erfarenhet är att detta har gått i olika takt i olika kommuner. Osäkerheter i hur uppdraget ska genomföras och hur annan relevant lagstiftning ska förstås har lett till att stödsökande haft varierande tillgång till uppehållstillstånd för betänketid.

Under 2023 har 8 vuxna omfattats av skydd och stöd i form av betänketid som bekostats av NSP. Detta betänketider beviljades för:

- 6 kvinnor utsatta i sexuell exploatering, varav 1 hade medföljande barn
- 2 män utsatta i arbetskraftsexploatering

Personerna som behövt denna stödsinsats under året har identifierats i region Syd, Stockholm och region Väst. En betänketid beviljades sent 2022 och bekostades endast delvis med 2023 års medel.

Betänketid har beviljats efter fördröjning i myndigheternas agerande, för att den aktuella kommunen inte velat ansöka om uppehållstillstånd för betänketid där detta krävts, samt i fall där det förelagat en ovanlig och extrem rädsla även för socialtjänsten. I de två fall som rör män i arbetskraftsexploatering har personerna nekats insats motsvarande betänketid av socialtjänsten.

I ett av fallen skedde en fördröjning av dels ansökan, dels beviljandebeslutet som ledde till att mer än en månad gick innan beslutet kom. Socialtjänsten ville inte stå för placeringen innan beslutet kommit. Anledningen tycks ha varit en felaktig tolkning av relevant lagstiftning gällande betalningsansvaret och betänketider¹, som lett till bekymmer under året även i andra ärenden. NSP har följt upp detta med Migrationsverket och försäkrats att kommuner ska få ersättning för insatser från *datum för ansökan* om uppehållstillstånd för betänketid, samt att tiden från ansökan till beslut i regel ska vara under 48 timmar.

Betänketid har beviljats för personer som omfattas av massflyktsdirektivet och inte kunnat få tillgång till skyddat boende via socialtjänsten. Betänketid har även beviljats i fall där situationen för personens vistelse i Sverige varit så oklar att socialtjänsten inte beslutat om insatser eller ansökt om betänketid. Behov av att utreda rätten till stöd från socialtjänsten och uppehållstillstånd för betänketid har förhalat beslut om insatser från socialtjänsten.

90 dagar fördjupat skydd och stöd

Det stöd som beviljas i 90-dagarsperioder kallas inom NSP för fördjupat stöd, och kan även sökas för kortare perioder. Insatsen avser dygnersättning på skyddat boende som ges utöver en initial 30-dagars betänketid. Fördjupat stöd kan beviljas för att förlänga betänketiden såväl som för att möjliggöra ett långsiktigt stöd vid behov fortsatt skydd, stöd och återhämtning. Majoriteten av medlen under 2023 har beviljats för fördjupade stödperioder, vilket reflekterar de behov vi tidigare sett i programmet.

Fördjupat stöd i max 90 dagar beviljades för:

- 11 kvinnor, samtliga utsatta i sexuell exploatering eller multipelt utsatta, varav 3 kvinnor hade medföljande barn.
- 4 män, varav två fått stöd i 1 månad, en fick stöd i 74 av 90 dagar innan socialtjänsten tog över, en man i 90 dagar utan att socialtjänsten tagit ansvar för placeringen. Samtliga utsatta i arbetskraftsexploatering.

¹ Förordning om statlig ersättning till asylsökande m.fl 17 §

Det finns en betydande brist i manual vid misstanke om människohandel för personer som befinner sig legalt i landet i väntan på besked för en ansökan om uppehållstillstånd, eller i andra typer av juridiska processer som innebär att personen måste och får vistas i landet men som socialtjänsten anser sig ha ett mycket begränsat ansvar för. Typiskt sett gäller detta asylsökande som sökt internationellt skydd från sitt hemland, samt EU-medborgare utan uppehållsrätt (i EU-rättslig bemärkelse). Sverige har ansvar för att möta deras rättighetsbaserade behov som offer för människohandel så länge som de vistas här. Asylsökande kan inte hänvisas till sitt hemland innan ansökan om skydd bedömts och alla rättsmedel är uttömda. Därmed har Sverige ett mycket tydligt ansvar för att dessa offer för människohandel får stöd och skydd på ett ändamålsenligt sätt, det vill säga så länge de behöver under vistelsen i Sverige. Många av de personer som behöver 90 dagar skydd och stöd av NSP befinner sig i denna situation. När de aktualiseras för NSP är det oftast så att förundersökningen lagts ned och ett stödglapp uppstår för den brottsutsatte, som har rätt till och fortfarande behöver skyddande och stödjande insatser.

Integrationsstöd om max 45 dagar har möjliggjort integrerande insatser såsom hjälp att hitta arbete, upprätta kontakter och söka långsiktiga stödinsatser från socialtjänst och andra myndigheter för tiden efter vistelse på skyddat boende. Det kan gälla stöd i de omfattande administrativa processerna förknippade med att integreras i Sverige efter erhållet uppehållstillstånd, och hjälp med kostnader för att flytta till egen bostad från det skyddade boendet. Att ordna personnummer, söka skyddad folkbokföring, kontakt med svenska myndigheter och hitta bostad är tidskrävande och byråkratiskt, och ofta övermäktigt för många i målgruppen. I kontakt med socialtjänst för insatser utanför det skyddade boendet har det krävts stöd av personal och många samtal för att förmedla behoven hos den stödsökande. Det kan röra sig om ansökan om boendestöd, kontaktperson eller LSS som behövs för att personen eller familjen ska klara vardagen i ett eget boende. Förutsättningen för beviljat integrationsstöd är som med alla insatser via NSP att ingen myndighetsaktör kan ersätta arbetet eller kostnaderna. Det är inte möjligt att söka integrationsstöd för boendets personalinsatser samtidigt som boendet erhåller dygnsersättning av NSP eller socialtjänsten för den stödsökande. Integrationsstöd har även beviljats för att täcka kostnader för integrationsfrämjande insatser.

Integrationsstöd har även erhållits till stöd för tryggt återvändande och för att bidra till integration i ett annat land när personen ska återvända från Sverige till ett annat land. Integrationsstödet som beviljats för trygga återvändanden har beviljats i ett fall där personen inte kunnat återvända med stöd från IOM inom ramen för återvändandeprogrammet.

Punktinsatser

Punktinsatserna som beviljats 2023 har möjliggjort integrerande och rehabiliterande insatser genom att ersätta kostnader för exempelvis tandvård, specialiserad traumaterapi, säkra resor till och från möten eller till det skyddade boendet, och integrationsfrämjande och stärkande aktiviteter och juristhjälp. Punktinsatser har också beviljats för att täcka basbehov som mediciner, vinterkläder och vård. Under 2023 ökade antalet punktinsatser väsentligt jämfört med tidigare år. En anledning är att NSP certifierade en aktör för programmet som i första hand söker punktinsatser, en annan att NSP införde en tillfällig punktinsats.

NSP beslutade att för 2023 införa en punktinsats som i en övergångsperiod (2023) skulle mildra effekterna av att inga förlängningar utöver 90-dagar fick beviljas. Punktinsatsen infördes för vuxna och barn för att ersätta kvalificerade personalinsatser för individuellt stöd såsom stödsamtal (psykosocialt stöd), krissamtal (psykosocialt stöd), stöd i processer såsom myndighetskontakter och ledsagning till möten med exempelvis vård, skola och myndigheter. Punktinsatsen kunde bara sökas för stödsökande som behövde bo kvar på boendet med skydd och stöd utan att NSP eller någon myndighetsaktör kunde stå för insatsen och omfattade maximalt 100 timmar per stödsökande, för 300 SEK/h. Under året har **13 vuxna och 8 barn** omfattats av denna punktinsats i någon omfattning. Detta visar att behovet av vistelse på skyddat boende längre än 90 dagar under 2023 varit stort, precis som tidigare år. Konsekvenserna av att avsluta pågående boendeplatser har bedömts vara för stora för klienten, och boendet har trots punktinsatsen burit det mesta av kostnaden för skyddet och stödet.

NÅGRA ERFARENHETER FRÅN 2023 OM DET FORMELLA STÖDSYSTEMETS FÖRMÅGA ATT MÖTA OFFER FÖR MÄNNISKOHANDEL OCH EXPLOATERING

Tillgång till långsiktigt stöd

Tillgång till långsiktigt stöd på skyddat boende är avgörande för att offer för människohandel ska kunna lämna exploateringen och påbörja ett tryggt liv fritt från exploatering. Detta framhålls av GRETA, i jämförelse med andra länder och *Ut ur utsatthet* (SOU 2023:97). NSP skrivit om problemen i lagstiftningen gällande lag om mottagande av asylsökande, socialtjänstlagen och förordning om statlig ersättning för asylsökande tidigare. Rättsläget är dock oförändrat, vilket NSP sett konsekvenserna av även 2023.

2023 begränsades programmet efter besked att det långsiktiga stöd som programmet erbjudit tidigare i mån av medel inte skulle kunna finansieras av myndigheten under 2023. Tidigare kunde NSP-certifierade boenden ansöka om två förlängningar av 90 dagar fördjupat stöd, vilket inneburit tillgång till maximalt 270 dagar fördjupat stöd för personer som behövt fortsatt skydd och stöd. Dessa förlängningar beviljades i första hand till halva

dygnsersättningen för att balansera långsiktigt skydd och stöd med att kunna erbjuda initialt stöd till så många som möjligt. En förutsättning för långsiktigt stöd som inte motsvarar en betänketid är att personen vistas legalt i Sverige. Typiskt sett har detta stöd erhållits av asylsökande som behöver långsiktigt skydd och stöd men som inte kunnat få skyddat boende via myndighetsaktörer. Under 2023 har långsiktigt skydd och stöd inte varit tillgängligt via NSP, eller från någon myndighetsaktör.

Under året har våra boenden uppmärksammat att 3–4 månader tillgängligt skydd och stöd är otillräckligt i arbetet med målgruppen. Med en förutbestämd tidsbegränsning om maximalt 4 månader vågar inte många offer för människohandel tacka ja till att lämna exploateringen och komma till boendet. De boenden som haft möjlighet har tvingats använda egna medel för att kunna erbjuda personen skydd och stöd i den omfattning som krävs. Långsiktigt stöd efter 90 dagar har därmed varit helt beroende av välgörenhet och ren tur. Det är rättsosäkert och kan inte anses vara ett sätt för Sverige att leva upp till sina åtaganden för offer för människohandel. Ett boende har signalerat att de har försökt stötta stödsökande i sin verksamhet längre än vad NSP eller socialtjänst kunnat ersätta för att möjliggöra att stödsökande ska våga lämna exploateringen, men att de inte klarar detta ekonomiskt framöver och övervägt att stänga verksamheten om NSP förblir förkortat.

NSP vill understryka behoven hos den del av målgruppen som behövt långsiktigt stöd på skyddat boende längre än 120 dagar. Det handlar nästan uteslutande om personer som varit utsatta för sexuell exploatering och omfattande våld. Samma person har i många av fallen varit utsatt för sexuellt våld, fysiskt våld och psykiskt våld i form av hot, kränkningar och kontroll under exploateringen, och också tidigare i livet varit utsatt för sexuella övergrepp och våld. Detta resulterar i stor traumatisering och starkt påverkat allmäntillstånd. Deras situation kräver omfattande personalinsatser för att stötta i juridiska processer såsom ansökan om skyddsstatus, att ansöka om stöd från socialtjänst, undersöka möjligheten att återuppta en förundersökning som blivit nedlagd i ett tidigt skede eller förbereda ett återvändande. Utöver detta innebär personens psykiska och fysiska mående ofta att personen har svårt att fungera i vardagen och behöver stöd praktiskt såväl som i sitt mående, få tillgång till meningsfulla aktiviteter som bidrar till rehabilitering och för att stå ut i sin livssituation.

Personal på skyddat boende med kompetens för att arbeta med målgruppen är det mest lämpliga och säkra sättet för många i målgruppen att få ändamålsenligt skydd, stöd och information i enlighet med sina rättigheter i Europarådets konvention och EU:s direktiv 2011/36/EU. Nationella Stödprogrammet måste kunna erbjuda längre stöd för personer med pågående processer i Sverige för att det ska finnas ett ändamålsenligt och fungerande skydd och stöd till offer för människohandel så som nuvarande svensk lagstiftning ser ut.

Särskilt om offer för människohandel i form av arbetskraftsexploatering

De två fall där betänketid behövts för män i arbetskraftsexploatering illustrerar en stödlucka för offer för människohandel och människoexploatering i Sverige som berör många i samma situation. Män som utsatts för brott i form av människohandel för arbetskraftsexploatering eller människoexploatering har haft svårt att ta del av insatser från socialtjänsten, även när det finns lediga boendeplatser på ett boende specialiserat för målgruppen. Trots uppehållstillstånd har socialtjänsten inte beslutat om insatser för dem. De har i stället bollats mellan olika kommuner och stadsdelar. NSP har bedömt att det funnits behov av skydd och stöd på ett specialiserat boende, då båda saknat trygg bostad, försörjning och haft pågående juridiska processer samtidigt som de återhämtar sig från svåra upplevelser, inklusive våldsamma eller hotfulla situationer. I båda ärendena fanns en polisanmälan mot förövaren, vilket i sig måste tas med i bedömningen av brottsoffrets skyddsbehov.

Dessa två fall belyser ett behov av samverkan och utbildning om brottsoffrens rättigheter och behov även i fall av arbetskraftsexploatering. I det fall ett identifierat brottsoffer för människohandel eller människoexploatering har ett uppehållstillstånd ska dennes rättighetsbaserade behov mötas utifrån en individuell bedömning. Om inte skyddat boende behövs krävs det nästan alltid någon form av sammanhållet stöd och rådgivning som behöver ges till den brottsutsatte på ett sammanhållet sätt. Det har inte heller erbjudits i de två fall som blivit aktuella för NSP 2023.

Offer för människohandel, inklusive personer som blivit utsatta i arbetskraftsexploatering, har rätt till och behöver tillgång till specialiserat stöd under första tiden efter att ha kommit ur exploateringen. GRETA har uppmanat Sverige att försäkra att det finns boendeplatser på specialiserade boenden för män. NSP arbetar aktivt för att hitta och certifiera aktörer som kan erbjuda detta. En förutsättning för att det ska lyckas är att även socialtjänst och regionkoordinatorerna mot prostitution och människohandel anser att det är motiverat att nyttja boendeplatserna och är beredda att stå för kostnaderna när lagstiftningen tydligt pekar ut deras skyldighet att göra det.

CERTIFIERINGSARBETE FÖR NATIONELLA STÖDPROGRAMMET 2023

På ett övergripande plan har certifieringsarbetet pågått med särskilt fokus att certifiera nya boenden, efter att återcertifieringarna som inleddes 2022 blivit helt färdigställda. Ett tidigare certifierat boende valde att kliva ur återcertifieringsprocessen och NSP i början av året. Under våren certifierades en ny aktör för programmet, Safe Havens Traffickingcenter i Stockholm. Traffickingcentret är ett komplement till de skyddade boendena inom programmet, som möjliggör rättighetsbaserat juridiskt och socialt stöd för personer som har ett tryggt boende. Genom NSP kan de personer som identifieras som offer för prostitution och människohandel

få möjlighet till kompletterande insatser i det fall samhället inte kan stå för dessa, i form av punktinsatser och integrationsstöd. Tre skyddade boenden har arbetat aktivt med att certifieras för NSP. Av dessa kommer ett boende att bli certifierat i början av 2024 enligt prognos.

MÅL 1: Nationella Stödprogrammet ska vara tillgängligt över hela landet.

År 2023 fanns certifierade boenden i Region Mitt, Syd, Stockholm och Väst. Inga certifierade boenden fanns i

- Region Bergslagen (Dalarna, Värmland och Örebro)
- Region Nord (Jämtland, Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland)
- Region Öst (Jönköping, Sörmland, Östergötland).

NSP har som mål att det ska finnas minst ett certifierat boende i varje region. NSP har prioriterat certifiering för boenden i Region Nord för att minska avståndet till tillgängligt stöd för offer för människohandel som befinner sig i norra Sverige.

Åtgärder

NSP har fortsatt arbetet med att certifiera två jourer i Region Nord. En av dessa är färdiga att certifieras i början av 2024. Ytterligare en jour i Stockholm, Terrafem, har inlett certifieringsprocessen under 2023. Terrafem är ett viktigt tillskott utifrån sin stora språkkompetens. NSP har haft kontakt med regionkoordinatorer i region Bergslagen som ett första steg i att identifiera behoven och potentiella aktörer för NSP i regionen.

MÅL 2: Nationella Stödprogrammet ska vara tillgängligt för en större del av målgruppen.

År 2023 fanns följande boendeplatser och stödfunktioner inom programmet:

- 4 av 6 boenden tar emot medföljande barn. Dessa boenden erbjuder stödinsatser och aktiviteter riktade direkt till barnen.
- 3 av 6 boenden tar emot män, varav 1 endast tar emot män utsatta i arbetsexploatering och 1 endast män utsatta i sexuell exploatering.
- 4 av 6 boenden kan ta emot husdjur
- 5 av 6 boenden tar emot kvinnor, varav ett endast unga kvinnor (18–29 år)
- 1 aktör ger juridiskt och socialt stöd, och slussar till skyddat boende vid behov

Det saknas fortsatt boendeplatser för personer med aktiv beroendeproblematik, platser för män, unga vuxna i komplex utsatthet såsom att tvingas begå brott,

Åtgärder

Under året har NSP haft möte med ett boende som arbetar med våldsutsatta kvinnor med aktiv beroendeproblematik och drivs av en medlemsorganisation i Plattformen. NSP har vidare haft erfarenhetsutbyte och möten i syfte att kartlägga behoven hos barn och unga som utsätts för människohandel genom att tvingas begå brott. Ett samverkansmöte för civilsamhällesorganisationer och ett fåtal myndigheter som möter barn och unga utsatta i människohandel genom att tvings begå brott planerades hösten 2023 men fick ställas in på grund av sjukdom. Kontaktförsök har gjorts med en aktör i norr som idag används för att ordna boendeplatser för män. Under slutet av 2023 har NSP fått besked att det boende som idag erbjuder platser till män utsatta i arbetskraftsexploatering kommer att stänga i maj 2024.

Utmaningar

En grundläggande utmaning för certifieringsarbetet är Nationella Stödprogrammets fortsatta finansiella begränsningar. Idag står alla certifierade aktörer för en del av placeringskostnaden själva när vistelsen blir längre än vad NSP kan ersätta. Ibland står boendena för en mycket stor del själva.

Tillgången på skyddat boende för män i målgruppen, och för personer i aktiv beroendeproblematik som behöver skydd och stöd är även fortsatt en utmaning. Det krävs specialiserat stöd och kunskap för att arbeta med målgruppen på ett bra sätt. Vissa delar av målgruppen, såsom unga vuxna som utsatts för människohandel i form av utnyttjande i brottlig verksamhet kan kräva särskild specialisering och kompetens för att arbeta med multiutsatthet. Bedömningen är att det krävs mer omfattande utbildning och ev. nyetablering av verksamheter. Möjligheterna att på ett hållbart sätt bedriva sådan verksamhet är oklar, särskilt utifrån svårigheterna att få en socialtjänstplacering för män i arbetskraftsexploatering. Det går inte att bedriva ett boende enbart med hjälp av NSP-medel. En placering via NSP måste också kunna övergå till en placering via socialtjänsten, eller finansieras i en växelverkan beroende på omständigheterna.

KVALITETSARBETE 2023

Utgångspunkten för kvalitetsarbetet med NSP är fortsatt att arbeta med skriftliga rutiner för handläggningsarbetet, skriftlig praxis och att fortlöpande förbättra de formulär och instruktioner som finns för att skapa en så förutsebar och tydlig handläggningsprocess som möjligt. Under 2023 har NSP implementerat särskilda bedömningsformulär för medföljande barn i programmet. Certifierade aktörer fyller i ansökningsformulär inkom för barnen, och barnen tilldelas egna NSP-nummer precis som vuxna i programmet. Detta innebär att NSP på ett tydligare sätt än tidigare kartlägger och ger större möjlighet till uppföljning av insatserna riktade till barnen. Barnen är medföljande till sin förälder, men ska ha egna

behovsbedömningar och planering av insatser kopplat till detta. Uppdaterade formulär för vuxna har tagits i bruk, där en checklista över kontakter med myndigheter ingår.

NSP har under året haft de minimikrav för arbetet med medföljande barn på skyddat boende som togs fram 2022/23 ute på remiss bland certifierade boenden inom programmet.

Minimikravens utgångspunkt är bland annat utredningen *ett fönster av möjligheter* och de lagändringar som rör barn på skyddat boende. De uppdaterade minimikraven har utgått från utredningens rekommendationer vad gäller arbetet med barn på skyddat boende, samt rapporter med barns önskemål om vistelse på skyddat boende baserat på deras egna upplevelser.² Under 2024 fortsätter arbetet, även med anledning av tillståndsplikt för skyddat boende som träder i kraft i april 2024.

SAMVERKAN MED ANDRA AKTÖRER

NSP:s koordinator samverkar med regionkoordinatorerna mot prostitution och människohandel i rådgivning och slussning av ärenden till antingen boenden certifierade för NSP eller andra civilsamhällesorganisationer. NSP samverkar även med mikamottagningar eller socialtjänst på liknande sätt. NSP samverkar och bidrar med information och råd även i OSCE/ODHIR:s civilsamhällesnätverk. Under året har NSP:s koordinator varit en del av polisens människohandelsutbildning för att informera om programmet och civilsamhällets stöd och roll i manual vid misstanke om människohandel.

NSP har upparbetade kontakter med andra civilsamhällesaktörer, som vänder sig till NSP vid behov av rådgivning eller hjälp att hitta en lösning för personer som identifierats som offer för människohandel. NSP bistår med yttranden och intyg vid behov, exempelvis i asylärenden som rör personer som identifierats som offer för människohandel.

² Bris och Sveriges Stadsmissioner, 2020. *Min tur att berätta: barns röster om att leva med våld*. Tillgänglig på: <https://linkopingsstadsmission.se/ny-rapport-om-barns-roster/>